

PLAN METODYCZNY LEKCJI

Data: 23. 01. 2013 r.

Klasa: VI b

Przedmiot: przyroda

Czas trwania lekcji: 45 minut

Nauczyciel: mgr Iwona Gładyś

Temat lekcji: Środowisko życia i cechy charakterystyczne ssaków

(temat zgodny z podstawą programową rozporządzenia MEN z dnia 23.08.2007 r.)

TREŚCI NAUCZANIA ZGODNE Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ:

Wspólne cechy budowy i czynności organizmów - nr 1.

Przykłady różnorodności roślin, grzybów i zwierząt oraz środowisk ich życia - nr 3.

ZAKRES TREŚCI:

- Różnorodność środowisk życia ssaków
- Cechy charakterystyczne ssaków

CELE LEKCJI SFORMUŁOWANE W JĘZYKU UCZNIĄ:

- Poznasz ssaki żyjące w różnych środowiskach
- Dowiesz się, jaki cechami charakteryzują się ssaki

NACOBEMU DO LEKCJI (co uczniowie będą potrafili po lekcji)

- Podasz przykłady ssaków żyjących w różnych środowiskach
- Wymienisz charakterystyczne cechy ssaków

POSTAWY:

Uczeń:

- Pracuje z zaangażowaniem na lekcji
- Czuje się odpowiedzialny za efekty pracy zespołowej
- Doskonali umiejętność pracy w grupie

STANDARDY EGZAMINACYJNE:

1. Czytanie:

Uczeń odczytuje informacje z tekstu źródłowego

3. Rozumowanie:

Uczeń wskazuje różnice i podobieństwa oraz porządkuje je.

ZAŁOŻENIA HOSPITACYJNE:

1. Nauczyciele realizują podstawę programową.
2. Rozwijanie umiejętności pisania.
3. Indywidualizacja pracy z uczniem w oparciu o zalecenia Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.

METODY:

- Pogadanka
- Burza mózgów
- Praca w grupie

FORMY:

- Zbiorowa
- Indywidualna

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Podręcznik do przyrody dla klasy VI Nowa Era
- Plansze: wybrane gatunki ssaków, ewolucja płuc kręgowców, budowa skóry ssaka, szkielety ssaków
- Karty pracy uczniów
- Arkusze papieru, flamastry

LITERATURA

- A. Czerny *Podręcznik do przyrody dla klasy VI*, Nowa Era 2001

TOK LEKCJI:

Faza wstępna:

Czynności organizacyjne.

1. Wyjaśnienie celów lekcji i sformułowanie tematu. Zapisanie tematu na tablicy i w zeszytach uczniów.
2. Omówienie zasad pracy na lekcji oraz kryteriów oceniania.

Faza realizacji:

1. Przypomnienie wiadomości dotyczących charakterystyki ptaków.
2. Nauczyciel wspólnie z uczniami definiuje pojęcie: ssaki.
3. Nauczyciel demonstruje ilustracje różnych ssaków na podstawie, których uczniowie wskazują środowiska ich życia.
4. Nauczyciel dzieli klasę na 4 – osobowe zespoły. Rozdaje instrukcje i omawia zasady pracy w grupie.

Zespół I

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Obejrzyj szkielet ssaka i policz ile ma kręgów szyjnych
- Czym różni się sposób podparcia kończyn u płaza, gada i ssaka?
- Jakie rodzaje zębów występują u ssaków?

Wszystkie informacje dotyczące tego zagadnienia naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

Zespół II

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Jak zbudowane są płuca ssaka?
- Porównaj budowę płuc ptaków ssaków
- Gdzie się znajduje i jak jest funkcja przepony?

Wszystkie informacje dotyczące tego zagadnienia naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

Zespół III

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Wyróżnij główne elementy skóry ssaka i wyjaśnij ich rolę
- Jakie twory rogowe i gruczoły wytwarza naskórek

Wszystkie informacje dotyczące tego zagadnienia naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

Zespół IV

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Omów sposoby rozmnażanie się ssaków na podstawie przedstawicieli stekowców, torbaczy i łożyskowców
- Dlaczego ssaki należą do owodniowców?

Wszystkie informacje dotyczące tego zagadnienia naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

Faza podsumowująca:

1. Sprawozdawcy wybranych grup dokonują prezentacji przygotowanych plakatów.
2. Ocena pracy uczniów
3. Uczniowie na zakończenie lekcji uzupełniają informację zwrotną dla nauczyciela.

„Dziś na lekcji nauczyłem (am) się.....”

Zespół I

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Ile kręgów szyjnych posiadają ssaki?
- Czym różni się sposób podparcia kończyn u płaza, gada i ssaka?
- Jakie rodzaje zębów występują u ssaków?

Wszystkie odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia napiszcie lub naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

TEKST ŹRÓDŁOWY

Kręgosłup i klatka piersiowa

Kręgosłup ssaków podzielony jest na 5 odcinków: szyjny, piersiowy, lędźwiowy, krzyżowy i ogonowy. Ssaki z wyjątkiem syren i leniwców mają siedem kręgów szyjnych. Żebra połączone są z kręgami piersiowymi dwoma powierzchniami stawowymi. Z mostkiem łączą się żebra prawdziwe.

Uzębienie

Zęby nie występują u kolczatki, mrówkojada, łuskowców i fiszbinowców. Osadzone są w zębodołach szczęki lub żuchwy. U waleni występuje monofiodontyzm, tzn. brak uzębienia mlecznego. Zęby ssaków zróżnicowane są na siekacze, kły, przedtrzonowce i trzonowce. Zęby dolne umieszczone są w żuchwie, siekacze górne w kości międzyszczękowej, a pozostałe zęby w szczęcie.

Podparcie kończyn

U ssaków kończyny są ustawione w pozycji podporowej - jak kolumny, co pozwoliło na usprawnienie ruchów. Płazy mają szeroko rozstawione kończyny, co powoduje, że brzuch wloką po ziemi – świadczy to o słabości nóg. Gady natomiast mają dłuższe kończyny, o znacznie większym stopniu ruchomości niż płazy

Zespół II

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Jak zbudowane są płuca ssaka?
- Porównaj budowę płuc ptaków ssaków
- Gdzie się znajduje i jak jest funkcja przepony?

Wszystkie odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia napiszcie lub naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

TEKST ŹRÓDŁOWY

Układ oddechowy

Do dróg i narządów oddechowych ssaków należą nozdrza zewnętrzne, jamy nosowe, nozdrza wewnętrzne, przewód gardzielowy, krtani, tchawica, oskrzela i płuca. W procesie wymiany gazowej obok ruchów żeber bierze udział także przepona.

Wszystkie ssaki oddychają tlenem zawartym w powietrzu. W ich budowie można jednak odnaleźć ślady skrzeli, właściwych rybom, będących ich odległymi przodkami.

Przepona

Mięsień oddechowy oddzielający jamę brzuszą od klatki piersiowej. Przepona usprawnia mechanizm napowietrzania płuc.

Płuca

Płuca ssaka są gąbczaste dzięki dużej ilości pęcherzyków płucnych. Dzięki takiej budowie płuc wzrasta powierzchnia wymiany gazowej. W odróżnieniu od płuc ptaka pozbawione są worków powietrznych.

Zespół III

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Wyróżnij główne elementy skóry ssaka i wyjaśnij ich rolę
- Jakie twory rogowe i gruczoły wytwarza naskórek

Wszystkie odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia napiszcie lub naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

TEKST ŹRÓDŁOWY

Pokrycie ciała

Skóra ssaków jest gruba i zbudowana z dwóch warstw: naskórka i skóry właściwej. Spełnia funkcję ochronną, tworzy torbę łęgową u torbaczy, błonę lotną u nietoperzy i innych ssaków poruszających się lotem ślizgowym oraz błonę pławną u ssaków wodnych. W skórze występują gruczoły łojowe, potowe, zapachowe i mleczne.

Większość ssaków ma ciało pokryte włosami. Zróznicowane są one na grube, długie włosy ościste (szczecina dzika) i krótkie, miękkie włosy wełniste (owca). U niektórych ssaków (stekowce, jeżowate, jeżozwierze) włosy są przekształcone w kolce. Ciało ssaków lub niektóre części ich ciała (np. u łuskowców, gryzoni) mogą pokrywać również łuski. Produktami naskórka są wytwory rogowe: pazury, paznokcie i kopyta. Na spodniej stronie stóp i dłoni ssaków występują opuszki, które są zmienionymi zgrubieniami skóry. U niektórych ssaków występują także rogi, będące tworami rogowymi oraz poroże, które jest tworem kostnym.

Zespół IV

Korzystając z dostępnych źródeł informacji jesteście odpowiedzialni za ustalenie:

- Omów sposoby rozmnażanie się ssaków na podstawie przedstawicieli stekowców, torbaczy i łożyskowców

Wszystkie odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia napiszcie lub naklejcie na arkusz papieru tak, aby powstał plakat. Aby wasz plakat wyglądał interesująco, możecie np. nakleić ilustracje wycięte z gazet, wykonać strzałki oraz rysunki, których treść jest związana z tematem.

TEKST ŹRÓDŁOWY

Wszystkie ssaki opiekują się swoimi młodymi i karmią je mlekiem. Są jedynymi zwierzętami, które wytwarzają mleko. Długość czasu opieki nad potomstwem waha się od kilku tygodni u myszy do wielu lat u małpy. Niektóre ssaki takie jak koń czy bydło domowe są zdolne po urodzeniu do samodzielnego poruszania się i odżywiania.

Stekowce

Rząd prymitywnych ssaków charakteryzujących się jajorodnością (dziobak, kolczatka). Nazwa stekowców nawiązuje do faktu, że ich układ pokarmowy, wydalniczy i rozdroczny mają wspólne ujście w steku (*cloaca*). Stekowce nie posiadają sutków, karmią swoje dzieci mlekiem wyciekającym z gruczołów mlekowych umieszczonych na brzusznej stronie ciała, młode zlizują mleko ze skóry na brzuchu matki

Torbacze

Są to tzw. ssaki niższe (kangur, koala), u których nie występuje typowe dla ssaków wyższych właściwe łożysko, samice po krótkotrwałej ciąży (od kilkunastu do kilkudziesięciu dni) rodzą młode w bardzo wczesnym stadium rozwoju. Dalszy rozwój przebiega u większości gatunków w fałdzie skóry tzw. torbie lęgowej, do której młode przedostają się o własnych siłach. W torbie przytwierdzają się do sutków matki i rozpoczynają pobieranie pokarmu. Młode pozostaje w torbie matki przez kilka tygodni, a nawet miesięcy.

Łożyskowce

U łożyskowców(np. królik, człowiek) rozwój odbywa się w macicy, a rozwijający się zarodek połączony jest z macicą matki za pomocą łożyska.